herpy

GEKONY

Euleptes europejski

Euleptes europaea

Niewielki, nocny gekon ze skał i małych wysepek zachodniej części Morza Śródziemnego. Dzień spędza w wąskich szczelinach skalnych, znosi chłodne noce i jest jedynym gatunkiem w swoim rodzaju. O jego utrzymaniu w niewoli wiadomo niewiele.

Rodzina: Sphaerodactylidae Nazwa angielska: European leaf-toed gecko Dawna nazwa: *Phyllodactylus europaeus; Phyllodactylus doriae*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**6-8 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**1,2 g**
Długość życia	**6-21 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Skalny**
Środowisko	**Tereny skaliste**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-30 °C**
Temperatura w nocy	**16-20 °C**
Wilgotność	**50-70%**
UVB	**Opcjonalne**
Zimowanie	**10-15 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**65-80 dni** przy 24-28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Euleptes europaea to mały, krępy gekon. Dorosłe osobniki mierzą średnio 38 mm od pyska do kloaki i ważą około 1,2 g, a z ogonem osiągają 6-8 cm. Wielkość znacznie różni się między populacjami, a na niektórych małych wysepkach zwierzęta są wyjątkowo duże albo wyjątkowo małe. Głowa jest szeroka i płaska, oczy duże z pionową źrenicą, tułów pękaty, a kończyny krótkie.

Skóra jest gładka lub lekko ziarnista, bez guzków typowych dla innych europejskich gekonów. Ubarwienie jest szarobrązowe do żółtobrązowego z jaśniejszymi i ciemniejszymi plamami, często układającymi się w poprzeczne pasy, przy czym w cieple zwierzę jaśnieje, a w chłodzie ciemnieje. Palce są czworokątne, z rozszerzonymi przylgami na końcach, przez co przypominają małe listki. Ogon jest mniej więcej tak długi jak tułów, a ogon zregenerowany jest wyraźnie grubszy od pierwotnego. Niemal wszystkie dorosłe osobniki mają zregenerowany ogon.

Gatunek został opisany w 1839 roku przez Giuseppe Gené z Sardynii pod nazwą *Phyllodactylus europaeus*. Obecnie jest jedynym żyjącym gatunkiem rodzaju *Euleptes* w rodzinie Sphaerodactylidae. Nazwa rodzajowa pochodzi z greki i oznacza mniej więcej „naprawdę wątły".

Występowanie i środowisko

Euleptes europaea występuje w zachodniej części Morza Śródziemnego. Spotyka się go na Korsyce i Sardynii oraz na wielu otaczających je małych wyspach, na wyspach u wybrzeży Marsylii i Hyères, na Wyspach Leryńskich i w kilku miejscach na wybrzeżu południowo-wschodniej Francji, w Ligurii oraz w Toskanii wraz z Archipelagiem Toskańskim. Na południu występuje na wyspach Galite u wybrzeży Tunezji. Z dwóch małych tunezyjskich wysp zniknął.

Zasięg jest rozczłonkowany i w dużej mierze związany z wyspami, a wiele populacji żyje na małych skalistych wysepkach o powierzchni kilkuset metrów kwadratowych.

> **Naturalny zasięg:** Włochy, Francja i Tunezja.

ŚRODOWISKO

Euleptes europaea żyje na skałach, ścianach skalnych, rumowiskach, skarpach i starych murach, często na granicie, a bywa też spotykany pod luźną korą drzew. W dzień kryje się w bardzo wąskich szczelinach, szerokich zaledwie na 2-4 mm, w których zarówno grzbiet, jak i brzuch stykają się z kamieniem; te same szczeliny służą do składania jaj. Najczęściej występuje nisko, blisko wybrzeża, ale sięga do 1.000-1.500 m n.p.m. Unika zamieszkanych domów, chętnie natomiast korzysta z ruin.

Klimat jest śródziemnomorski, z gorącymi, suchymi latami i łagodnymi, wilgotnymi zimami. Zwierzęta są aktywne nocą i wykorzystują ciepło skał: w dzień mogą leżeć tuż pod powierzchnią nagrzanego słońcem kamienia. Na wybrzeżu gatunek nie zapada w prawdziwy sen zimowy, ale w najzimniejszych miesiącach jest mniej aktywny, a dorosłe osobniki rzadko wychodzą, gdy powietrze i kamień mają poniżej 10 °C. Zimą zwierzęta gromadzą się we wspólnych kryjówkach, nawet po kilkadziesiąt osobników.

Hodowla

TERRARIUM

O utrzymaniu *Euleptes europaea* wiadomo niewiele. Poniższe zalecenia opierają się na siedlisku gatunku i klimacie śródziemnomorskim. *Tarentola mauritanica* i *Hemidactylus turcicus* żyją na tym samym obszarze i w tym samym klimacie i są lepiej poznane w niewoli, ale są większe i nie są blisko spokrewnione.

Para może mieszkać w terrarium 30 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Gekon wspina się po pionowych powierzchniach, więc wykorzystuje wysokość. Zbuduj tylną ścianę i kilka stosów z łupka, kamieni lub korka z wąskimi, pionowymi szczelinami o szerokości 3-5 mm oraz kilkoma nieco szerszymi, tak aby zwierzę mogło się wcisnąć, stykając się z obiema stronami. Stosy muszą stać stabilnie, żeby nie mogły się osunąć, a część szczelin powinna dać się rozebrać, aby można było znaleźć jaja. Podłoże z piasku i żwiru oraz kilka suchych gałązek lub kawałek kory dopełniają wystroju.

Terrarium musi być całkowicie szczelne, bo zwierzęta są małe i szybkie, i dobrze wentylowane, żeby powietrze nie stawało się wilgotne i zastałe.

TEMPERATURA

Utrzymuj 22-26 °C w dzień oraz małe miejsce do wygrzewania o temperaturze 28-30 °C, np. płytę kamienną pod słabą lampą lub nad matą grzewczą z termostatem, tak aby zwierzę mogło grzać się w szczelinie jak na nagrzanych słońcem skałach. W nocy temperatura może spaść do 16-20 °C. Wartości są szacunkowe, oparte na klimacie; gatunek znosi chłodne noce lepiej niż wysoką temperaturę.

Zimą klimat na wybrzeżach Morza Śródziemnego odpowiada chłodnemu okresowi z temperaturą 10-15 °C. Obniżaj temperaturę i skracaj fotoperiod stopniowo przez kilka tygodni, trzymaj zwierzęta w chłodzie przez 8-12 tygodni, a potem równie stopniowo podnoś temperaturę. Świeża woda powinna być dostępna przez cały czas. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi zarówno przy miejscu do wygrzewania, jak i w chłodnej części.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 50-70 %, co jest wartością szacunkową, opartą na klimacie śródziemnomorskim. Większość terrarium utrzymuj w suchości, a jedną szczelinę lub róg pozostaw nieco wilgotniejszy. Lekko zraszaj co drugi-trzeci wieczór, aby zwierzę mogło zlizywać krople z kamieni i szyb, i pozwól powierzchniom ponownie wyschnąć. Terrarium nie może być stale wilgotne. Można postawić płytką miseczkę z wodą, ale głębokie naczynia są dla tak małego zwierzęcia pułapką, w której może utonąć.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest nocny, a jego zapotrzebowanie na UVB nie zostało zbadane. Zwierzę leży jednak w dzień tuż pod powierzchnią nagrzanych słońcem kamieni, więc słabą świetlówkę UVB dla gatunków cieniolubnych można zastosować jako opcję, o ile kryjówek jest pod dostatkiem. Utrzymuj stały rytm dobowy z około 12-14 godzinami światła latem i krótszym dniem zimą, a w nocy zapewnij ciemność.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Euleptes europaea* żywi się małymi owadami i pająkami, zarówno latającymi, jak i naziemnymi, i podkrada się do ofiary powoli jak kot, zanim skoczy. Podawaj małe owady karmowe, takie jak muszki owocowe, małe świerszcze, małe karaczany, skoczogonki i małe prosionki. Ofiara nie może być większa od głowy zwierzęcia.

Karm wieczorem, gdy zwierzę staje się aktywne: dorosłe dwa-trzy razy w tygodniu, a młode codziennie. Oprószaj owady karmowe wapniem przy każdym karmieniu, a preparatem witaminowym z D3 co drugi-trzeci raz. Nie karm podczas chłodnego okresu zimowego.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Euleptes europaea jest płochliwy, przez większą część dnia się ukrywa i staje się aktywny po zmroku. Jest szybki, potrafi daleko skakać jak na swoje rozmiary, nie nadaje się do brania na rękę i łatwo odrzuca ogon.

W naturze gatunek żyje w dużym zagęszczeniu i zimą gromadzi się we wspólnych kryjówkach, ale nie udokumentowano, jak dobrze dorosłe osobniki tolerują się nawzajem w terrarium. Trzymaj zwierzęta pojedynczo lub w parze z tylko jednym samcem, zapewnij im wiele szczelin i rozdzielaj osobniki, które walczą lub są odpędzane od pokarmu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Zwierzęta rosną równomiernie przez pierwsze dwa lata i osiągają dojrzałość płciową w trzecim roku. Płcie są do siebie podobne i trudno je odróżnić. Dorosłe samce można rozpoznać po zgrubieniu u nasady ogona, gdzie znajdują się hemipenisy. U ciężarnych samic jaja są widoczne przez cienką skórę na brzuchu.

GODY I KOPULACJA

W naturze kopulacja odbywa się pod koniec zimy i wczesną wiosną, a ułatwia ją to, że zwierzęta gromadzą się we wspólnych zimowych kryjówkach. Kopulacja jest gwałtowna: zwierzęta gryzą się nawzajem w ogon, który często zostaje odrzucony. Chłodny okres zimowy, po którym następuje wzrost temperatury i wydłużanie się dnia, odpowiada naturalnemu przebiegowi. Nie udokumentowano, jak gatunek rozmnaża się w terrariach.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica zwykle składa dwa jaja naraz i przykleja je do kamienia wewnątrz wąskiej szczeliny. W naturze większość samic jest ciężarna od kwietnia do połowy lipca, a składanie jaj trwa od połowy maja do końca lipca. Samica składa 1-2 zniesienia w roku, czasem 3; w wyżej położonych terenach górskich tylko jedno. Jaja mają twardą skorupkę, mierzą około 8 mm i dobrze znoszą przesuszenie.

Zapewnij samicy kilka wąskich szczelin z łupka lub korka, które można wyjąć bez odrywania jaj, i podawaj obficie wapń.

INKUBACJA

W naturze wyklucie następuje 65-80 dni po złożeniu jaj, od początku sierpnia do początku października. Temperatura inkubacji w niewoli nie została udokumentowana; 24-28 °C to wartość szacunkowa. Jaja są przyklejone i nie należy ich odrywać. Przenieś cały kamień lub kawałek korka z jajami do małego, wentylowanego pojemnika i utrzymuj lekko wilgotne powietrze. Jaja nie mogą leżeć na mokrym.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode mierzą około 17 mm od pyska do kloaki, około 3 cm z ogonem, i ważą około 0,25 g. W pierwszym miesiącu rosną szybko. Oddziel je od dorosłych i przenieś do małego pojemnika z wąskimi kryjówkami z łupka lub kory, a codziennie podawaj skoczogonki i małe muszki owocowe. Odchów w niewoli nie został szczegółowo udokumentowany.

Zdrowie i częste błędy

U *Euleptes europaea* nie udokumentowano szczególnych chorób. Najbardziej prawdopodobne problemy są takie same jak u innych małych gekonów:

- Niedobór wapnia, zwłaszcza u samic składających jaja. Podawaj wapń przy każdym karmieniu.
- Zbyt wysokie temperatury. Gatunek jest przyzwyczajony do chłodnych nocy i znosi upał gorzej niż wiele innych gekonów.
- Zastałe, wilgotne powietrze, które prowadzi do pleśni i problemów ze skórą.
- Utrata ogona, gdy zwierzę zostanie złapane lub ugryzione. Ogon odrasta, ale jest grubszy.
- Stres, jeśli brakuje wąskich szczelin do ukrycia się.

W naturze zwierzęta żyją 6-8 lat, a w niewoli mogą dożyć nawet 21 lat. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść poza okresem zimowym lub wydaje się osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.